פרופ' דניאל פרידמן

אדונים ומשרתים

וושינגטון וירושלים אכן מתואמות - אך לא במובן שאליו מתכוונים חסידי נתניהו ■ ועל ישראל לסיים את המלחמה ולהכיר במגבלות הכוח

בגישת טראמפ ונתניהו, בשבוע שעבר: אסור לשכוח את ההבדלים העצומים בין ארה"ב וישראל
צילום: רויטרס

נימין נתניהו היה המנהיג הראשון שהוזמן לנשיא דונלד טראמפ לריון במכסים החדשים שיום הנשיא. בעניין זה לא זכינו לבשורה מיוחדת. למרות זאת נדרעה לפגישת טראמפ ונתניהו חשיבות ראשונה במעלה, קודם כל מבחינת ההיבט החינוכי שבה. נתניהו, שתומכיו מפארים את גדולתו והשפעתו, עמד כתלמיד נזוף בפני רבו, ולישראל ניתנה הזדמנות לראות במבט קצת יותר מפוכח את מעמדה־שלה ואת מעמד מנהיגה בעולם.

ראוי גם להזכיר את מסעו של נתניהו לפגישה זו. עמד לרשותו מטוס מיוחד, "כנף ציון", שהביא אותו ליעד. היומרה ברורה. לראש הממשלה מגיעים תנאי טיסה הדומים לאלה של נשיא ארה"ב, שגם לרשותו עומד מטוס למסעות כאלה. אבל חשוב לזכור את ההבדלים במעמד ישראל לעומת זה של ארה"ב, ואת העובדה שמוטב לישראל לנהוג ביתר צניעות וענווה.

בכל אופן, מטוסו של נתניהו נאלץ לסטות ממסלולו ולהימנע מלטוס מעל אירלנד ומעל איסלנד, שמא ייעצר בשל צו המעצר התלוי ועומד נגד ראש הממשלה. הצו הוא שערורייה, ויהא על ישראל לטפל בכך כמידת יכולתה, אך ההשלכות על מעמד נתניהו ועל מעמדה של ישראל – ברורות.

וכעת לנושאי השיחה. זה זמן מה שאנו שומעים על תיאום מלא ומושלם בין ישראל לארה"ב, כולל בנושא איראן. מספרים גם שישראל עומדת לתקוף את מתקני הגרעין האיראניים בתמיכת ארה"ב ובהשתתפותה, כאשר המסקנה המשתמעת היא שטראמפ השתכנע לנהוג בהתאם למדיניות שמוביל נתניהו.

הפגישה בוושינגטון הבהירה לכולנו שלארה"ב יש מדיניות משלה. תיאום עם ארה"ב אכן קיים, אך במובן שונה מזה שמייחסים לו חסידי נתניהו. משמעות התיאום היא שישראל אינה רשאית לתקוף את איראן ללא אישור אמריקאי, ראילו המדיניות האמריקאית נקבעת על ידי טראמפ, שבינתיים בחר במסלול של מו"מ עם איראן.

דיפלומטיה של הפצצות

ביחס לבעיות בגבולנו הצפוני, אנו שומעים זו זמן מה ש"ישראל הציבה לטורקיה קו אדום". זו יומרה מזיקה ומיותרת, שאולי מוצאת חן בעיני "הבייס". גם כאן הבהיר טראמפ שהוא דווקא בצידה של טורקיה, וקרא לנתניהו לנהוג בהיגיון. קריאה שמעלה חשש שיש מי שחושב שישראל נהגת בחוסר היגיון.

סוריה אכן נמצאת כרגע במצב של חולשה. מנהיגה החדש, מוחמד אל־ג'ולאני, הוא איש הג'יהאד האסלאמי לשעבר. שלטונו רופף למדי, וישראל ניצלה זאת ותפסה שטחים בדרום סוריה, בעוד טורקיה תפסה שטח בצפון המדינה. לא ברור מדוע ישראל חושבת שלה מותר ולטורקיה אסור.

כדאי גם לראות את התמונה הכללית. טורקיה היא מעצמה אזורית, החברה בברית נאט"ו, ושואפת להנהיג את האסלאם הסוני. היא בעלת צבא גדול וחזק, והיא קשורה למדינות המערב ולארה"ב, למרות המתחים החריפים למדי המתגלים מדי פעם.

המעצמה האזורית האחרת השואפת להנהיג את האסלאם, אבל לפי הגרסה השיעית, היא איראן – האויבת המרה של ישראל העושה כל שביכולתה כדי להשמידנו. המשטר הקודם של סוריה, משטרו של בשאר אסד, נתמך על ידי איראן ועל ידי חיזבאללה. החלפת משטר אסד, שנטה לצד השיעי, בשלטון הסוני של אל־ג'ולאני, הנתמך בידי טורקיה, עדיף פי כמה על המשטר הקודם.

נכון, מנהיג טורקיה רג'פ טאיפ ארדואן הוא שונא ישראל ורוצה ברעתנו, אבל בכל זאת יש יחסים דיפלומטיים עם טורקיה, ונשמרו איתה קשרי מסחר מסוימים. לצערנו, הבהירה של ישראל איננה בין איטליה לשווייצריה, אלא בין איראן ומשטר הנתמך על ידיה, לבין טורקיה ומשטר הנתמך על ידיה. אין קושי להבין מה עדיף.

יתר על כן, קיים ניגוד אינטרסים ברור בין טורקיה לאיראן ופוטנציאל לא מבוטל לחיכוך ביניהן. זאת, הן בהקשר למצב בסוריה וליחס לחיזבאללה, הן בהקשר להנהגת העולם המוסלמי והן בהקשר למאבק הסוני־שיעי. מוטב לנו לתת לניגוד הזה להתפתח, במקום לגרום לכך שטורקיה תתרכז במאבק נגדנו.

בנסיבות הקיימות, אין לישראל עניין לערער את משטרו של אל־ג'ולאני. להפך, ראוי היה לנצל את חולשתו כדי לנסות להגיע בכל"ם דיפלומטיים להסדר עם סוריה. אבל הדיפלומטיה היחידה שישראל מכירה היא של הפצצות. הגיע הזמן לשקול את מחירן ולבדוק אפשרויות אחרות.

כאשר טראמפ הורה לישראל לפתור את הבעיה עם טורקיה בדרכים דיפלומטיות, הוא ביטא לא רק את האינטרס האמריקאי. דבריו שיקפו גם את האינטרס האמיתי של ישראל, אם כי לא בהכרח את האינטרס האישי של נתניהו.

אינטרס ברור

בנושא עזה השאיר טראמפ לנתניהו חופש פעולה. אבל גם כאן האינטרס הישראלי ברור, והוא בראש ובראשונה שחרור החטופים. אינטרס נוסף, גם הוא ראשון במעלה, הוא החלפת שלטון חמאס בעזה. למרבה הצער, בעניין הזה נחלה הממשלה כישלון. ישראל נלחמת בעזה יותר משנה וחצי. במהלך המלחמה גילו חיילי צה"ל, וממשיכים לגלות, גבורה אדירה. חמאס ספג אבידות קשות, אבל הוא מצליח להשתקם, לפחות חלקית, והשלטון על הרצועה נותר בידו.

ושוב, המדיניות היחידה של נתניהו וממשלתו היא שימוש בכוח צבאי, תוך השארת השליטה באוכלוסייה בידי חמאס. ישראל גם אפשרה לחמאס לשלוט בסיוע ההומניטרי האדיר שזרם לרצועה ולחזק בדרך זו את שלטונו. למדיניות זו ולמלחמה הממושכת יש מחיר יקר, לא רק בנפגעים גופנית ונפשית, אלא גם מחיר כלכלי ומחיר מדיני (צווי המעצר נגד נתניהו ויואב גלנט והסיכון לחיילי צה"ל הם חלק ממחיר זה). האינטרס הברור של ישראל הוא לסיים את המלחמה בהקדם.

זה המפתח לשינוי מעמדנו באזור ולשינוי מעמדנו בעולם. סיום המלחמה מחייב החלטה בעניין השלטון בעזה. ושוב, הבחירה אינה נעימה, אבל היא מובנת מאליה. הברירה היא בין שלוש אפשרויות. האחת, ממשל צבאי ישראלי. השנייה, שלטון של גורמים ערביים, כאשר לרשות הפלסטינית יהיה חלק מרכזי בשלטון. במסגרת זו תידרש הרשות למלא שורה של תנאים, ובהם הפסקת ההליכים בהאג, הפסקת התמיכה הכספית בטרוריסטים ושינוי רפוסי הלימוד וההטפה נגד ישראל. האפשרות השלישית היא המשך שלטון חמאס, אפשרות המתממשת לנגד עינינו זה שנה וחצי.

בכל מקרה, המשך המלחמה לא מקדם אותנו. הגיע הזמן לסיים אותה ולטפל בכלים דיפלומטיים בנושאים הכרוכים בכך, כולל שאלת שיקום הרצועה, התנאים לשיקום כזה ומי ישלוט בו. סיום המלחמה, שיהיה כרוך גם בהתוויית קווים להסדר הבעיה הפלסטינית, יאפשר להמשיך בהסדרי שלום עם העולם המוסלמי, יחליש את מעמדה של איראן, ויסייע לשיקום יחסינו עם טורקיה ולשיקום מעמדה של ישראל בעולם. הדבר גם יקל את ההתמודדות עם בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג ועם הצווים השערורייתיים שהוציא נגד נתניהו וגלנט.

הקריאות של אנשי המילואים שחתמו על עצומות לסיום המלחמה ולהחזרת החטופים משקפות את האינטרס הישראלי. מותר לאנשי מילואים לבטא את עמדתם, ואין שום הצדקה להדחתם או לצעדים כלשהם נגד חותמי העצומות הללו. הצעדים שננקטו הם חלק מהתרבות הכוחנית ההולכת ומשתלטת על החיים בישראל. הגיע הזמן להחליפה בתרבות של שיח והבנות, תרבות שהיא חיונית לקיום הדמוקרטיה.

דברים אלה יפים גם לגבי היחס של שלטונות הצבא לאנשי מילואים, שהם אזרחים הנקראים לשירות בצה"ל.❖

tguvot@maariv.co.il